

Arthur Wattiez

Begin 1916, na een reeks tegenvallers was de Britse spionage in België op sterven na dood. Er kwamen nauwelijks nog bruikbare inlichtingen. Een nieuwe start drong zich op. En een reorganisatie. Men moest betrouwbare personen vinden onder de Belgische vluchtelingen in Nederland.

In februari 1917 meldde Henri Van Bergen zich op het Belgische consulaat in Rotterdam. Men bracht hem in contact met de Britse geheime dienst. Die vroeg hem terug te keren naar huis om er een spionagenetwerk op te zetten.

In maart 1917 stak hij de grens opnieuw over naar België en begon onmiddellijk met het zoeken van medewerkers. Een van de eersten die zijn diensten aanbood, was Arthur Wattiez, geboren op 29 april 1872 in Beclers, nu een deelgemeente van Doornik. Hij werkte als ploegbaas bij de Belgische Spoorwegen in 's-Gravenbrakel.

De rest van de medewerkers volgde snel. Er werd speciaal gezocht naar mensen die in de buurt van een station of vlakbij een spoorwegwissel woonden. Overal waar de treinen vertraagden, probeerde men potentiële spionnen te engageren. Tegen 23 april 1917 waren er waarnemingsposten op de lijnen van Luik, Dinant en Aarlen naar Brussel.

Als de geallieerden alle gegevens over die treinverplaatsingen verzamelden, konden ze zich een beeld vormen van de intenties van de vijand, en zich op een mogelijke aanval voorbereiden.

Wanneer de spionnen inlichtingen verzamelden over de treinbewegingen, moest die informatie in Nederland geraken. Dat gebeurde via een systeem van brievenbussen. Daar werden de rapporten opgepikt door een passeur. Die smokkelde de post over de Belgisch-Nederlandse grens. Vandaar bereikten ze de Engelse inlichtingendienst in Rotterdam. Die rapporten gingen o.a. over troepenverplaatsingen, munitieopslagplaatsen, hangars voor zeppelins en de plaats van vliegvelden.

Het overbrengen was allerminst een sinecure. Wie in de buurt van de 'dodendraad' door de Duitsers werd betrapt, werd zonder pardon neergeschoten, en wie de draad tijdens het oversteken per ongeluk raakte, werd geëlektrocuteerd. De rapporten werden in Rotterdam geanalyseerd en naar Engeland doorgeseind.

Henri Van Bergen, de leider van de groep, had in het volste vertrouwen Jozef Wouters als medewerker aangenomen. Hij gaf hem de bijzondere opdracht de brievenbus (in het café van Jozef Jaspers) in Antwerpen te bewaken. Vertrouwelijke teksten waarin onder andere de hele werking van de groep stond vermeld, en hoe na zijn vertrek Arthur Wattiez die zou leiden, werden met de vertrouwensman Wouters naar Antwerpen meegegeven. Die speelde ze echter door aan de Duitsers.

Om geen onraad te wekken fotografeerden de Duitsers de teksten en lieten die dan via Jaspers verder naar Rotterdam reizen. Acht dagen later, op zaterdag 4 augustus 1917, deden de Duitsers een inval op het adres van Van Bergen in Brussel. De Duitse contraspionage van Antwerpen wilde de eer van de arrestatie voor zich opstrijken en ging de leiders in Brussel arresteren. Na geruime tijd

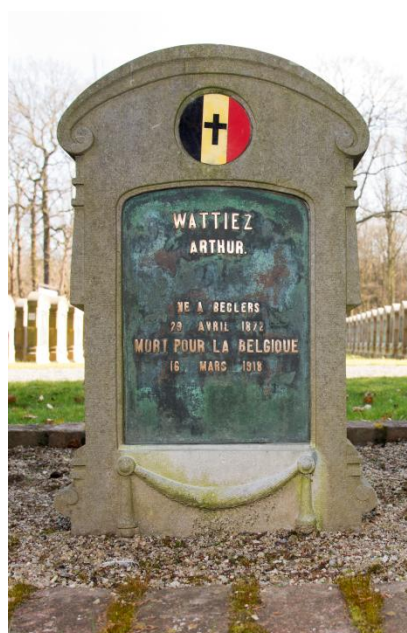
werd heel de organisatie opgerold: 64 personen belandden achter de tralies. Volwassenen en jongeren, getrouwde vrouwen en jonge meisjes, rijken en armen, Walen en Vlamingen, ze werden allen naar Antwerpen gebracht.

Op 15 maart 1918 kwam het bericht dat voor zes personen het gratieverzoek was afgewezen. Het waren vooral de kopstukken: Henri Van Bergen, priester Felix Moons, Arthur Wattiez, Jozef Leroy, August Naelaerts en Jozef Jespers. Achttien anderen kregen gratie. De doodstraf zou 's anderendaags worden voltrokken.

Op 16 maart 1918 rond 8 uur 's morgens stonden in Fort 5 de zes tegenover 60 gewapende Duitse soldaten. Bevelen weerklinken, gevolgd door een oorverdovend salvo uit 60 geweren. Op hetzelfde moment zakken de lichamen ineen.

Van de zes gefusilleerden op 16 maart 1918 werden er, op 20 juli 1922, drie vereerd met een straat in de buurt van Fort 5: Jozef Jespersstraat, Leroylaan, Pastoor Moonslaan. Naar een vierde, namelijk Arthur Wattiez, werd een plein genoemd: Wattiezplaats.

Margriet Ballegeer was de verloofde van Henri Van Bergen, lid van de spionagegroep en grootmoeder van Janet Dean, de schrijfster van de memoires van haar grootmoeder.

Bronnen:

Tekst: DEAN, Janet, *Spying in World War I: The True Story of Margriet Ballegeer*, Osprey Publishing (e-book), 2013

Foto's: medaillon: Historisch Archief van Erfgoed Edegem
graf: foto Pierre Hens